

Modelowa rewitalizacja pocynkowej hałdy. Podsumowanie międzynarodowego projektu

Rewitalizacja

pocynkowej hałdy w Rudzie Śląskiej udanym przykładem rozwiązań z zakresu

zagospodarowania miejskich przestrzeni. Podsumowany został właśnie

międzynarodowy projekt Lumat, w ramach którego zrealizowano inwestycję w

Rudzie Śląskiej. Jednym z punktów dwudniowych debat partnerów z europejskich

instytucji badawczych, miast i ministerstw był ekspercki spacer po

zrewitalizowanej hałdzie.

–

To dla nas nobilitacja, że możemy wyznaczać trendy i to w tak ważnej

dziedzinie, jak zagospodarowanie terenów przemysłowych – podkreśla

prezydent Grażyna Dziedzic. Okazuje się, że przy rewitalizacji pocynkowej hałdy w Rudzie Śląskiej po raz pierwszy na taką skalę w kraju

zastosowano wspomaganą fitostabilizację, czyli wprowadzenie do podłoża

odpowiednich dodatków ograniczających biodostępność metali ciężkich oraz wysiew

odpowiednio wyselekcjonowanych gatunków traw, które nie pobierają

zanieczyszczeń do części nadziemnej (zielonej). Rudzka hałda jest też

największym do tej pory tego typu obiektem, który ze zdegradowanego przeobrażony został w bezpieczną zieloną przestrzeń publiczną.

Udana

rewitalizacja hałdy nie byłaby możliwa, gdyby nie zaangażowanie i wkład

ekspercki Instytutu Ekologii Terenów Uprzemysłowionych w Katowicach /IETU/. To

właśnie ta instytucja badawcza była koordynatorem kończącego się właśnie

międzynarodowego projektu Lumat. – *Idea projektu zrodziła się jako*

kontynuacja doświadczeń zdobytych przy realizacji projektu CIRCUSE dotyczącego

zarządzania wielokrotnym wykorzystywaniem terenów w obszarach miejskich. LUMAT

również kładzie nacisk na gospodarowanie terenami w miastach w duchu

zrównoważonego rozwoju, przy traktowaniu przestrzeni jako cennego i

ograniczonego zasobu środowiska – wyjaśnia dr Anna Starzewska-Sikorska,

Koordynator Projektu LUMAT.

Ogółem

w projekcie LUMAT brało udział 13 partnerów z Austrii, Czech, Słowacji,

Niemiec, Włoch i Słowenii. Były to same miasta, ale także i instytucje jak

katowicki IETU oraz ministerstwa. Oprócz działań typowo rewitalizacyjnych, jak

w przypadku Rudy Śląskiej, uczestnicy projektu wypracowali podczas trzyletniej

współpracy szereg praktycznych rozwiązań – tzw. planów działań – wspomagających

zarządzanie przestrzenią w miejskich obszarach funkcjonalnych.

Projekt

realizowany był w ramach Programu INTERREG Central Europe. Jego całkowita wartość to ok. 10 mln zł, z czego dofinansowanie do rudzkiej „części” wyniosło ponad 1 mln zł. Całość projektu podsumowana została podczas dwudniowej konferencji w Muzeum Śląskim w Katowicach. Jednym z jej punktów była wizyta ekspercka na zrewitalizowanej hałdzie.

Jeśli

chodzi o samą rewitalizację hałdy przy ul. 1 Maja w Rudzie Śląskiej, to pierwsze rozmowy z mieszkańcami na temat jej zagospodarowania hałdy były prowadzone już pięć lat temu, podczas prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji w ramach programu Miasto3. Wówczas już mieszkańcy wskazywali, żeby hałdzie przy ul. 1 Maja nadać funkcje rekreacyjne. – *Znając zdanie mieszkańców w kwestii zagospodarowania hałdy nawiązaliśmy współpracę z IETU i wspólnie zdecydowaliśmy się na udział w projekcie LUMAT* – informuje Grażyna Dziedzic.

Same

prace na hałdzie rozpoczęły się w styczniu 2018 r. Teraz są już praktycznie na ukończeniu. W pierwszej kolejności dokonano stabilizacji powierzchni hałdy oraz przeprowadzono prace ziemne, które miały na celu odpowiednio uformować zwałowisko. Na tym etapie zagospodarowania hałdy przeprowadzono już dalszą rekultywację na bazie badań naukowych oraz w konsultacji z Instytutem Ekologii

Terenów Uprzemysłowionych w Katowicach. – *Rekultywacja polegała na wprowadzeniu do podłoża wyselekcjonowanych dodatków, które będą wiązać zanieczyszczenia w części korzeniowej roślin, tak aby nie przechodziły one do ich części nadziemnej. W ten sposób użytkowanie hałdy i kontakt z tak nasadzonymi roślinami będzie bezpieczny* – zapewnia dr hab. Marta Pogrzeba z Instytutu Ekologii Terenów Uprzemysłowionych w Katowicach. Co istotne, nasadzone rośliny to specjalne gatunki traw – kostrzewa czerwona oraz życica trwała, które oprócz właściwości fitostabilizacyjnych charakteryzują się powolnym wzrostem. W ten sposób nie będzie potrzeby częstego ich koszenia, co będzie miało wpływ na koszty utrzymania zieleni na hałdzie.

Kolejny etap prac na hałdzie miał charakter infrastrukturalny. Powstała tu sieć alejek spacerowych z nowoczesnym oświetleniem LED. Zainstalowane zostały liczne miejsca odpoczynku – tradycyjne ławki oraz hamaki, czy specjalne przestrzenne sześciany z zamontowanymi fotelami. Bardzo zadowoleni będą również najmłodsi. Specjalnie dla nich przygotowany został duży plac zabaw, a także inne urządzenia zainstalowane w różnych częściach hałdy. Do tego zainstalowana została ścianka wspinaczkowa, a w północnej części hałdy utworzona została oświetlona górka saneczkowa. Ponadto wybudowany został tor do jazdy na BMX.

Na

szczytce zwałowiska utworzona została górka widokowa, gdzie, dzięki

zainstalowanej lunecie, przy dobrej pogodzie będzie można podziwiać Beskidy. U

jej podnóża utworzone zostało duże zielone pole do gry. Jest to rozległy

trawnik, na którym będzie można grać np. w piłkę lub badminton. W części hałdy

dodatkowo wydzielone zostały także miejsca do grillowania.

Oprócz

części rekreacyjnej przy realizowanym w Rudzie Śląskiej projekcie niezwykle

ważny jest również aspekt edukacyjny. Na terenie hałdy utworzona została

ścieżka historyczna i edukacyjna. – *Dzięki zainstalowanym tablicom*

informacyjnym można się dowiedzieć o historii tego miejsca oraz o genezie

powstania samej hałdy. Dodatkowo w kilku miejscach zostały specjalnie

wydzielone oraz opisane rośliny naturalnie występujące na tego typu obiektach,

tzw. pola metalofitów – wyjaśnia wiceprezydent Krzysztof Mejer. –

Dodatkowo w jednym miejscu na terenie hałdy zainstalowane zostały kadzie, które

kiedyś służyły do wytopu cynku. Spacerując po hałdzie można również dostrzec

ogromny spiek pohaniczny, czy blok dolomitu, które zostały wydobyte podczas

prac przy rewitalizacji. Ponadto w północnej części zwałowiska zabezpieczony

został fragment urwiska jako tzw. świadek historii. Dzięki temu można zobaczyć

przekrój hałdy i poznać jak jest ona zbudowana.

Całkowity

koszt rewitalizacji hałdy przy ul. 1 Maja ma wynieść ok. 4,5 mln zł. Oprócz

dofinansowania w ramach projektu Lumat, miasto na realizację inwestycji

pozyskało także środki unijne z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i

Gospodarki Wodnej. To z tych pieniędzy w głównej mierze zrealizowane zostały

wszystkie prace infrastrukturalne na hałdzie. Ze środków tych miasto realizuje

inny projekt o nazwie Trakt Rudzki, którego jednym z pierwszych etapów jest

właśnie zagospodarowana hałda. Trakt docelowo ma być ścieżką rowerowo-pieszą, a

miejscami także rolkarską. W ramach projektu zrewitalizowanych zostanie łącznie

7 dużych obszarów zielonych, w tym kilka parków o łącznej powierzchni 35 ha.

– *Wykonany został już też fragment traktu od hałdy do ul. Czarnoleśnej.*

Rozpoczęliśmy także kolejne zadanie, jakim jest rewitalizacja dawnego

amfiteatru zlokalizowanego w rejonie ul. Czarnoleśnej.

Będziemy ogłaszać

przetargi na kolejne odcinki. Cały Trakt Rudzki gotowy ma być do 2020 r. –

informuje wiceprezydent Michał Pierończyk. Miasto na realizację Traktu

Rudzkiego pozyskało ogółem ponad 6 mln zł.

Jesienią

2018 r. rudzki magistrat ogłosił konkurs wśród mieszkańców na nazwę hałdy.

Wygrała nazwa „Góra Antonia” /Historia dzielnicy Wirek wiąże się z założeniem

na tym terenie w 1805 roku huty żelaza o nazwie

„Antonienhütte”, czyli w tłumaczeniu na język polski „Huta Antonia”/.

Hałda przy ul. 1 Maja jest jednym z czterech zwałowisk pocynkowych w Rudzie Śląskiej i wyróżnia się tym, że znajduje się praktycznie w centrum miasta. Zajmuje obszar 6,5 ha i jest pozostałością po działającej w tym rejonie w okresie od I połowy XIX w. do 1925 roku hucie cynku Liebe – Hoffnung. W Rudzie Śląskiej hałdy zajmują 3,5 km², czyli blisko 5 proc. powierzchni miasta. W 2015 roku udało się je wszystkie zinwentaryzować. W ten sposób na mapie miasta naniesiono 35 lokalizacji. Większość ze zinwentaryzowanych zwałowisk w mieście to hałdy pokopalniane, na których znajdują się odpady pogórnice.

Źródło: rudaslaska.pl